

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 185. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 10-го серпня 1936. VOL. XLIV. No. 185. Jersey City, N. J., Monday, August 10, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ БУДЕ КОНФЕРУВАТИ З ЛАНДОМ

ГАЙД ПАРК (Нью Йорк). — Президент Рузвелт постановив скликати в другій половині цього місяця або в першій половині наступного місяця конференцію губернаторів стейтів, навічених посухою, щоб обдумати способи співпраці між федеральним урядом та урядами поодиноких стейтів в акції проти посухи.

Між запрошеними губернаторами буде й Ландон, суперник президента Рузвелта до вибору на уряд президента Злучених Держав.

Конференція відбудеться правдоподібно в стейті Айова.

„ДЖЕФЕРСОНСЬКІ ДЕМОКРАТИ“ НЕ ХОЧУТЬ ПОГОДИТИСЯ НА ЛАНДОНА.

ДІТРОЙТ. — Коференція коло сорока визначних членів Демократичної Партії, що не хочуть погодитися на поновний вибір президентом Рузвелта, не погодилася на те, щоб заявити явно за вибір республіканського кандидата Ландона. Губернатор з Месачусетс, Ілай, ставив такий внесок, але його не присягують.

Не погодилася конференція „Джеферсонських демократів“ теж на пропозицію заложити третю партію. Вона обмежилася до заяви потреби боротьби проти поновного вибору президента Рузвелта, але лишила означення позитивної цілі боротьби поодиноким стейтам.

АДВОКАТСЬКА ПАЛАТА ПРО ПОЛІТИКУ.

ВАШІНГТОН. — Спеціальний комітет Американської Адвокатської Палати вже викінчив свій рапорт про законодавство краю за Рузвелтової адміністрації, що він має предложити його на загальних зборах Палати.

Рапорт більшості каже, що конгрес проявляв охоту видавати неконституційні закони, а адміністрація Рузвелта конгресу в цьому не здержувала. Зате найвищий суд Злучених Держав, на думку більшості, добре обороняв конституцію. Рівночасно рапорт більшості заперечує, буцімто політика „Нового Розділу“ поламала свободу преси або обмежила політичні права горожан.

Рапорт меншості називає рапорт більшості поверховним. Через те заява більшості не має для маси горожан ніякого значіння, бо вона не входить у глибокі справи, якби цього можна ждати від правників.

ЗАЙОНЧЕК ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО.

СІЕТЛ (Вашингтон). — Конгресмен Маріон Зайончек, що від кількох місяців займав конгрес та поліцію кількох стейтів займаючи, покінчив власне життя, вискочивши з пятого поверху на вулицю.

Вискочив він з вікна власної канцелярії, до котрої зайшов зо своїм швагром по дорозі з канцелярії лікаря для умови хорих. Лікар власне що сказав пані Зайончкової і швагрові, щоб вони добре стерегли Зайончека, бо він тяжко хорий. Як Зайончек захотів вступити до своєї канцелярії, швагер пішов з ним, а пані Зайончкова осталася в авті на вулиці. Швагер не відступав від Зайончека на крок. Однак Зайончек хитро вирвався від цієї опіки: він удав, що хоче написати якусь публічну заяву, а тимчасом зайшов за своє бюро так, що швагер був з противної сторони. Він тоді кинувся нагло бігти до другої кімнати. Швагер пігнав за ним. Вікно в другій кімнаті було відчинене й Зайончек плигнув у вікно. Швагер хибнув його на два кроки.

Тіло Зайончека впало на вулицю, кілька кровів перед його автом, у котрому ждала його жінка. Вона бачила, як тіло вдарило об землю. Цей вид так потряс нею, що вона дістала нервового розстрою і її треба було відставити до шпиталю.

Зайончек мав при смерті 34 роки. Був з похідження поляком. Він мав уже барвну політичну кар'єру ще до часу прийняття американського громадянства. Ставши горожанином, добився становища конгресмена при допомозі технократа, прихильників Тавнсенда і радикальних елементів. У конгресі він був звісний як „Пек'с Бед Бой“, бо вічно робив авантюри, які давали йому великий розголос у пресі.

ЗНОВ РУЗВЕЛТ КОМУНІСТОМ.

ВАШІНГТОН. — Проповідник, Джералд Смит, виступив тут на бенкеті Краєвого Пресового Клубу з промовою, в котрій нападав на президента Рузвелта як на комуніста.

Проповідника Джералда Смита вважають наслідником Гуї Лонга. Він грає теж важну роль в союзі партій Лемке, Тавнсенда й о. Кокліна.

ТОРТУРАМИ ПРИМУШУВАВ ДО ВІРНОСТІ.

В Парижі арештували одного альжирця, що змушував над своєю любов'ю та тортурами примушував її до вірності. Він зробив собі нагайку, якою збивав дівчину до неприємності. Потім сковував її руки на плечах і зав'язував на 48 годин на стелі. Альжирця арештували і знайшли у нього нагайку, кайдани і шнур, що потверджало зізнання його любові.

СОЛОМОНОВИЙ ПРИСУД.

В одному з лондонських поштових бюр дійшло недавно до гострої перепалки між інтенсантом, що надавав листа до Етіопії, й урядовцем. А саме інтенсант подав поштовому урядовцеві листа, заадресованого до Адіс Абаби, з Африкою „Італійська Східня Африка“. Урядовець відмовився прийняти листа, кажучи, що адреса мильна, бо Адіс Абаба не лежить у ніякій з італійських колоній. А тому, що надавець листа зпевністю був антисанкціоністом, обурився дуже й злобно запримітив, що навіть малі діти знають, що Адіс Абаба належить до Італії. Урядовець не мав іншого виходу, як предложити цю справу до вирішення начальникової пошти. По довшій надумі начальник видав „соломоновий присуд“: листа слід передати до Риму, а італійська почта напевно знатима, де лежить Адіс Абаба.

ВЕЛИЧЕЗНІ ОРГАНИ.

У церкві св. Миколи у Штральсунді будують органи, які матимуть 50 бляшаних півок із 4 п'янінами, які даватимуть 80 ріжних тонів. П'яндесять фахових техніків доглядає будови органів, що вартують коло 190 тисяч марок.

ГРОШІ З ГУМИ.

У Сіамі найменша монета є з гуми. Вартість її матеріалу така сама як її платнича вартість. Тому нікому не приходить на думку купувати гуму, щоб робити фальшиві гроші. По одному боці гумових грошей є цифра, по другому печатка королівської скарбниці.

ТАКОЖ „ПРИМА АПРІЛІС“.

У Варшаві засудили на пів року в'язниці рямаря Карла Вишомірського, що 1 квітня „на жарт“ дав своему товаришеві напитися сірчаного квасу.

ПАША З... ГАЛУЗОК.

Кому це видається неймовірним, нехай прочитає советську „Правду“ з 1-го липня, де знайде телеграму з Самарі про плян заготовити паші з галузок. Підчас першої п'ятирічки в роках голоду паша з галузок була признана як одне з досягнень науки агротехнічної. Біда тільки, що результатом уживання такої паші була страшна смертність худоби. Це так, як той циган, що привів коня, щоб кінь обходився без харчів. Довів до того, що кінь їв денно тільки пів склянки віса; ще трохи бракувало, був би коня відлучив і від цього, — але кінь здох.

ВАРШАВСЬКИЙ КОМБІНАТОР.

Варшавська поліція арештувала осібку, що під назвою „д-ра Станіслава Закшевського“ виступав як „тибетанський лікар“. Він умів при допомозі своєї нешлюбної жінки зробити собі таку рекламу, що наївні люди платили тисячі чудотворному лікареві з Тибету. По арештуванні виявилось, що це не лікар, тільки фризир, і називається насправду Шльойма Пельтман.

НАПОЛЕОНСЬКІ РОКОВИНИ.

В 1937 році припадають 125-ті роковини походу Наполеона Бонапарта через Литву. З тої нагоди появляється в Ковні монографія, присвячена наполеонській армії на Литві. На домі, де мешкав Наполеон, вмурують памяткову таблицю.

КОЛОС ЖИТА, ЩО МАЄ 100 ЗЕРЕН.

Один з великих землевласників на Словаччині засіяв більший кусень свого поля житом, що його колос має 100 зерен. Збір заповідається дуже добрий.

АБСТРАКТНА ЖІНКА.

В Лондоні трапился недавно маленький випадок скандалю на виставі сюрреалістів. Секретар вистави звернув увагу на картину, що її не було в каталозі. Під картиною висіла картонка: „Абстрактний портрет жінки“ С. Виндла. Одно око жінки було зелене, друге сорокате. Замість носа пишалася величезна губка. Папіроска і густа кручена борода доповнювали чарівного вигляду „абстрактної“ жінки. Секретар вистави заметушився, чому картину пропустили в каталозі і велів її повісити на чільному місці в найкращій кімнаті, щоб дати в цей спосіб сатирафікацію „покривдженому мистецтву“. І щойно тоді вияснилось, що цей абстрактний архитвір — це жарт дотепних мистификаторів.

СТОЛЯР ЗАСТУПАЄ КОРОЛЯ.

У Римі помер столяр Чезаре Каспері, якого знали всі завдяки одній прикметі: він був такий подібний до короля, що верз прохажі гадали, буцімто це король їде їнокітто. Раз, коли він прийшов до малого містечка, міська рада зустріла його як короля і бурмістр привітав його промовою.

ПРИЯТЕЛІ В НЕЩАСТІ.

Підчас останньої поєви в Азербайджані знайшли ученики в одній затопленій школі зацяця і шакаля. Обя вони сховались між лавки, щоб пережити небезпеку. Страх перед сильною небезпечкою зробив із шакаля і зацяця приятелів.

ІТАЛІЙЦІ МАЮТЬ СВОЮ ПОТВОРУ.

З Палермо повідомляють, що в морі бачили там потвору завдовжки 6 м. і завглубшки 20 см., подібну до цигара, з маленькою головою, пронизливим очима і гострими зубами. Є 20 світів, і то поважних, що бачили цю звірюку.

НОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО ВАГНЕРА.

В архіві одної баварської школи знайдено незнайні досі документи Вагнера, а саме його лист і коректу фортепианового витягу „Майстерсінгер“ ів. Останній документ цікавий тим, що поправки і змітки на партитурі вказують на спосіб праці Вагнера.

НАСЕЛЕННЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

За урядовими обчисленнями на території чехословацької держави жило з кінцем м. р. 15,126,873 мешканців. В порівнянні з попереднім роком населення зросло на 70,000 осіб, з 1932 р. на 241,000 осіб. Зокрема сама Чехія мала з кінцем м. р. 7,227,000 мешканців, Моравія зі Шлезьком 3,627,000, Словаччина 3,486,000, Закарпаття 876,000.

У ФРАНЦІЇ ТЕЖ КРАДУТЬ ДІТЕЙ.

Французькі бандити позаздали американським геністерам легкого хліба і собі взялися за крадіж дітей. Суд присяглих у Марсіль розглядає саме тепер одну таку справу. Служниця проф. Мальмежака проходила по міським городі з 18-місячним хлопчиком. До неї підійшла чорно вдягнена жінка та поведмила, що проф. Мальмежакові трапилася перед хвилиною мешцалина пригода. Його жінка веліла служниці покликати лікаря д-ра Креме. Служниця поїхала з хлопчиком і незнайомою „чорною панєю“ до лікаря, сама ввійшла до крамниці, а „чорна пані“ лишилася в авті. Коли за кілька хвилин служниця вийшла, за автом і служною добродійкою слід застиг. Зате на другий день дістав проф. Мальмежак листа з жаданням заплатити 50 тис. франків викупу. Проф. Мальмежак рішуче заплатити викуп, однак в міжчасі поліція викрила злочинців і дитину віддала родичам. Злочинцями були „чорна пані“ та її син Андре Клеман, що скривався під чужим назвищем. Суд присяглих в Руан засудив був його на 20 літ каторги за дефравдації.

НА АТОНІ БІДА.

В англійських часописах появилася відозва ченців з Атонської гори, в якій вони просять матеріальної допомоги, а саме черевиків, хліба, свічок і масла до лампок. Теперішня нужда на Атоні це наслідки жорстокої зими. Найгірше бідують ченці монастиря св. Івана Золотоустого, здебільша москалі.

НАСЕЛЕННЯ РУМУНІ.

Як вказують найновіші обчислення, Румунія має тепер 19,196,071 мешканців.

БЕЗПОСЕРЕДНЄ ПОЛУЧЕННЯ ПАРИЖ—МОСКВА.

У Варшаві скінчилася конференція представників незалежних Польщі, Франції, Німеччини і Советів. На конференції устійнено, що „північний експрес“ буде йти аж до Москви. Таким чином Париж буде мати безпосереднє połącнення з Москвою.

ЗАСУДИЛИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АГЕНТІВ, ЩО СЛІДКУВАЛИ ЗА ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЕМ

ЖЕНЕВА. — Женевський суд засудив двох агентів ГПУ, Нормана і Штрена, які з доручення советської влади слідували за полк. Коновальцем у Женеві, по 18 місяців тюрми. Їх судили в неперисутності, бо показалося, що хоч обидва обвинувачені збігли великі кавіції, по 10,000 швейцарських франків кожний, проте вони відреклися тих сум і втекли. Третього їх спільника, що одиниий між ними був швейцарським горожанином, засудили на шість місяців арешту.

БОРІТЬБА УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА.

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло“ приносить із села Кобиловолоки, пов. Тереківля, допис, у якому описується шикани поляків, бож вони допускаються на місцевих українських громадянах. Одного хлопця, Крушельницького, що вписався був до „Лугу“, „стшельци“ зловили, затягнули до своєї домівки і там вимусили скласти присягу, що ніколи не належатиме до ніяких українських організацій. Крім того „стшельци“ постійно нападають на луговиків та луговичок і б'ють їх, знаючи, що їм такі білки минуть безкарно. І так, 21-го червня ц. р. напали „стшельци“ з солтисом Людвіком Турчевичем на луговиків підчас їх повороту з вправа і тяжко побили двох луговиків, І. Келлера і Михайла Мельника, якому поломали руку, а також луговичку Марію Мельник. Ще того самого вечора луговики ранених до лікаря, а опісля привозили лікаря до М. Мельника.

ЗНОВ УБИЛИ УКРАЇНЦЯ.

ЛЬВІВ. — У Ходачкові Малім, пов. Тернопіль, польські „стшельци“ напали на українця Юліана Недошитка, коли цей оповідав своїм товаришам про переживання в тернопільській тюрмі, та покатоли його бачетями. Перевезений до шпиталю, Недошиток помер. Перед смертю він зізнав, що напали на нього Юзеф і Богдан Шкодзінські, однак поліція не арештувала вбивників. Похоронено його при великим здвизі нараду.

НЕВЖЕ ЙХ НІЧОГО НЕ НАПРАВИТЬ?

ВАРШАВА. — Польська Агенція Телеграфічна доносить, що віцемаршалок союму Мудрий, який є українським послом до союму з УНДО, як також відомий пронагатором польсько-української угоди, в союмі зазначив, що українські послы й українські інституції попруте акцію польського Фонду Народної Оборони.

З ЕСПАНСЬКИХ ПОДІЙ.

ГЕНДЕЙ (Франція). — Еспанські революційні літаки бомбардували дві години столицю Мадрид. Головний командант революційними військами, ген. Франко, пробував переправити з Марока до Еспанії через Гібральтар 8,000 нових повстанців. Досі переправив лиш 3,000, бо, як повідомляють з урядових кругів у Мадридї, льоальні кораблі перешкодили дальшій переправі. Зате повстанці натискають в околицях міста Гіжон, яке вони здемолювали та яке ось-ось опиниться в їх руках.

БЕРЛІН. — Німецька преса далі зводить гостру кампанію проти мадридського лівого уряду, домагаючися сатисфакції й окупу за вбиття кількох німецьких громадян. Впоблизу еспанських берегів кружляє німецьких воєнний корабель „Дойтшлянд“. На пронозіцію Франції, щоб не втручатись у справу Еспанії, німецький уряд дав виміняючу відповідь. Німецькі часописи, що стоять близько міністерства заграничних справ, отверто заявляються, що така неутральність залежатиме від лівого французького уряду Блюма, чи він дотримуватиме неутральности. Додають також, що цілий світ є поділений нині на два ідеологічні табори, з яких один більше чи менше клониться до фашизму, а другий до комунізму. Німецьчина, очевидно, симпатизує з фашистським табором.

МАДРИД. — Комуністичні елементи у лівому мадридському уряді здобувають чимраз більші впливи. На днях розв'язали управу мадридського Гіпотечного Банку, а на її місце поставила еспанська комуністична партія своїх чотирьох членів.

ХОЧУТЬ ВИКИНУТИ ТРОЦЬКОГО.

ОСЛЬО (Норвегія). — Норвезький уряд, який дозволив був поселитись Троцькому в Норвегії під умовою, що він не буде вести комуністичної діяльності, хоче тепер його викинути, бо дістав у руки докази, що Троцький зломив свою обцянку. Відкун Квислінг, бувший норвезький міністер оборони, закинув Троцькому, що він кермував революційною діяльністю в Греції, Еспанії і Франції.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
 FOUNDED 1893
 Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
 Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
 at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
 Edited by Editorial Committee.
 4 Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
 on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
 Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
 За оголошення редакція не відповідає.
 Укр. "Свобода": BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERGEN 4-1016.
 4-0807.
 За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
 В Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
 Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Д-р Кирило Трильовський.
КАРТИНА З ОРГАНІЧНОЇ ПРАЦІ
В РІДНІМ КРАЮ
 („Свято Селянки" в Коломиї).

Чим більше розвивається якась суспільність, тим більше повстає її органи в цілі задоволення потреб її.

Не говорю тут про органи, які поділяють до життя державу, але про органи, які творять сама суспільність добровільно поза тими, державою створеними урядами.

Кожний нарід в міру свого ровною старається заспокоювати свої вимоги та творить відповідно до того нові суспільні інституції.

Коли порівняємо стан суспільного розвою лише двох народів, то побачимо зараз, котрий з них вище стоїть. Котрий з них має більше всіляких інституцій для задоволення своїх потреб і в котрого ті інституції більше розвинені та єднать у собі більше число громадян, про той нарід кажемо, що він стоїть на вищій ступні розвою.

Те саме можемо ствердити, коли візьмемо на увагу лиш один нарід, але порівняємо його стан розвою в різних часах, беручи хочби на увагу вже не цілі століття, але десятиліття.

І так, порівняймо, наприклад, стан суспільного розвою галицьких українців в 70-тих роках минулого століття зі станом теперішнім.

Ріжниця, яку тут завважимо, не просто в очі, а поступ є величезний.

Правда, колиб ми були самі своїми панами в своїй хаті, то поступ був би далеко більший, але всеж такі і серед тих несприятливих обставин, серед яких наш нарід в Галичині досі під чужим пануванням жив, посунувся він за тих 60 літ дуже наперед у своїм розвою.

Які ми товариства мали перед 60-ми роками? Леви блимала в руках кацапів, Галицька - русская Матица, добре фінансово існували також у тих руках, але майже без користі для загалу, Ставропігія, „Народний Дом" у Львові й „Общество ім. М. Качковського" та леви блимала українська „Просвіта". Існувала

тоді ще як політичне товариство „Русская Рада", котра себе проявляла лише при виборах, устанавлюючи, згляди накидуючи народові своїх кандидатів.

Були у Львові ще два касинові товариства, два академічні молоді, і на тім кінець. І „Общество русских дам (!)" заложене у Львові мабуть у 86-тих роках.

Важну роль вже в тім часі грало студентське товариство „Січ" у Відні, а члени його приносили всеж такі трохи європейського світла до Галичини, хоч і воно скоро гасло в димі цигар, спалюваних при масовій грі в карти.

Не було і часописів, крім одного кацапського „Слова", котре лише раз на тиждень виходило.

Живіший рух розпочався властиво аж у 80-тих роках, а це більший у 90-тих, і то головню внаслідок більшого політично - партійного зріжничкування.

Коли застаномося спеціально над українським жіночим рухом, то побачимо, що його розпочала доперя при кінці минулого століття Наталя з Озаркевичів Кобринська. Вона стояла під впливом Михайла Драгоманова та його учнів Остапа Терлецького, Василя Полянського (жне досі в Београді), І. Франка й М. Павліка. Одначе її почин натрапив на дуже несприятливий ґрунт, бо тодішнє наше так зване „інтелігентне" жіноцтво було дуже консервативно настроєне та мало освічене. Досить сказати, що заложено нею жіноче товариство в Станиславові не знайшло для себе іншої роботи як... справлення почесної чаші для єпископа Пелеша.

Та праця щирих робітниць на полі жіночої організації не вгавала, а розвивалася даліше та нарешті переступила клясові границі так званих „інтелігентних" жінок і звернулася теж до селянок.

І так маємо спеціальні жіночі часописи, як у Коломиї „Жіноча Доля" та окремо для селянок „Жіноча Воля", а крім

Українок" виконує також у тому напрямі своє завдання. Це викликає не раз у тамтих товариствах певну нехоть (були і загрози!), але це на мою думку, лише переходеві і несутнє. Конкуренція, коли лише в чесний, джентельменський спосіб виконувана, грає і в громадянським життю корисну роль. І власне рекорди на цьому полі, на полі суперництва в громадянській роботі, є не лиш пожиточні, але й дуже бажані. Однак і в тому мусить бути всяка міра, а основування подібних товариств лише для самої конкуренції — корисним не є. Це відноситься передовсім до „Скали", формованої еп. Хомишином в цілі неутралізування впливів інших товариств. Є це очевидне і плянове розбивання національних сил, що в теперішній порі є незвичайно шкідливе. Це відноситься очевидно і до окремих радикальних жіночих товариств, котрі стараються тепер поширити звисний диктатор радикальної партії, д-р Стахів. Наше сільське жіноцтво і так тяжко рушити з місця, то нащодку його таки зараз на початку цілої акції розділювати? Далеко доцільнішою показалася тактика радикалів у „Просвіті". В котрій читальні або в котрій філії мають радикали більшість, там вибирають свій виділ, і справа скінчена.

Основавання нової жіночої організації Стаховом поведе лише до нецотрібних сварок та до розеднань серед елементу, котрий і так нелегко зеднати разом. (Дальше буде).

РОЗБИТТЯ В РОБІТНИЧИХ ЮНІАХ

Суперечка за спосіб організування робітників для оборони їхніх робітничих інтересів довела до такого великого розбиття в рядах робітничих юніа, якого історія американського робітництва ще не знає. Десять мігучих юніа, що мають разом понад мільон членів, себто коло третини Американської Федерації Праці, завішено в членських правах Федерації з загрозою, що їх зовсім позбавиться членства в Федерації Праці, якщо вони не відступлять до місяця від зорганізованого ними „Комітету Промислової Організації". Наскільки можна судити з нинішніх настроїв серед завішених юніа, вони від „Комітету" не відступлять і за місяць по вській правдоподібності перестануть бути членами союзу робітничих юніа.

За що йде суперечка між Американською Федерацією Праці та „Комітетом Промислової Організації", звісно майже загально. Боротьба йде за спосіб організування: Федерація здавна стоїть на засаді організування в окремі юніа робітників кожного звання, а „Комітет Промислової Організації" за організування в окремі юніа всіх робітників одного промислу. За засадою Федерації стоїть історія. Та „Комітет" каже, що ця історія виказує, що на такій засаді робітників організувати несправно. Це відноситься, він каже, передовсім до так званих промислів масової продукції. Отже боротьба йде за справу, від якої, на думку опозиції до Федерації Праці, залежить справність організування.

Через те, що завішені Федерацією Праці юніа хочуть об'єднати в одну юніа всіх робітників даного промислу відгори доподоу, не зважаючи на звання, фахи, ворожнеча старого проводу Американської Федерації Праці до цієї засади зовсім зрозуміла: якби юніа зорганізувати на новій засаді, то це розібе старі юніа, котрі зорганізовані на засаді звань, чи фахів, котрі тепер верховодять у Федерації Праці. В такому випадку старі провідники Федерації Праці відай утратили би впливи й провід, і тому вони так завзято виступають проти тих, що хотілиб реформувати робітничий рух.

Тепер вони закидають реформаторам, що їх заходи ослаблять робітничий рух. Шо боротьба може ослабити робітничий рух у найбільшчому часі, дуже можливо. Одначе з цього ще не виходить, що вона ослабить його на все. Об'єднаними в окремі організації, кожда сперта на свою засаду, дві конкуруючі з собою групи практично показують робітництву, який спосіб організування надається найкраще до оборони робітничих інтересів. Як побідить одна засада, то це буде тому, що боротьба покаже, котра надається краще для цілі. Можливо, що не побідить ні одна ні друга, а тільки розмежується на спільнім полі, себто кожда знайде собі поле, де вона справніше виконає своє завдання. Можливо, що з боротьби вище остаточно внутрішнє скріплення всього робітничого руху.

ПОЛЬКА ПРО УКРАЇНСЬКЕ
СТУДЕНТСТВО У ЛЬВОВІ

В „Кур'єрі Віленським" Яніна Будковська в статті про українців-студентів віленського університету м. і пише:

„Є їх біля 40. Студують на різних видах. Зорганізовані головним чином у своему товаристві. Тільки небагато осталися поза ним. Горнуться до Вільна. Неприйняті до львівського університету, втомлені постійним напруженням національних антагонізмів, завжди готових вибухнути у Львові, тішаються у Вільні атмосферою спокою, що сприяє науці. Тут набирають духових сил і дозрівають до завдань, що ждуть на них. Нечисленні слабші характери заломлюються, вськають у своєтло, боються повороту до рідного краю, бо не чуються на силах мішатися в огонь партійної і національної боротьби, акліматизуються і... філіструють. Одначе більшість — це кадри майбутніх боеків за незалежність України, майбутні провідники українського незалежницького руху. Молодий українець пильно ходить зимою на вправи і виклади, тримається здалека від політичних розгрівок серед академічної молоді, оминає віча, де грають темпераменти і виладуються пристрасти. А з першим днем вакації йде до родинного містечка чи села, щоб віддатися з запалом політичної і культурної діяльності. Студент на українському селі — неабиякий авторитет: він веде там політично-суспільну працю, відповідає за ідейне наставлення мешканців околиці. Праці має чимало — в проміні кільканацятьох, а навіть кількадесятьох кілометрів, в спеку чи слоту, пішки, ровером чи возом йде від села до села, щоб скликувати зібрання, виголошувати відчити, роздавати пропагандову літератури, відбирати звідомлення з цілорічної діяльності союзів чи місцевих кружків, оснотувати і пускати в рух нові. Ця праця вимагає багато зусилля і посвяти. Вона не є, як можнаб думати, зовсім добровільна. Бо українське суспільство робить сильну моральну пресю. Примус опінії такий сильний, що усунуться від роботи — це значить здискредитуватися в очах загалу, здобути марку самолюба і галаласа. Тільки дійсно поважна причина, напр. необхідність приготувитися до іспитів — може студента звільнити від суспільної праці підчас вакацій. Є навіть комбінатори, що вмисне стараються відложити іспити до осені, щоб забезпечити собі спокійне літо.

„З початком академічного року вертаються, входить знову в свій спосіб життя, відокремленого від решти академічного суспільства. Чужі їй далекі, однак пильно обсерватори польського життя і польської психіки. Стикають

М. А. Ерам.
ЛЕВ

Василь Іванович Керсонів, безробітний музикант розв'язаної капелі, без харчової картки, халпався всякої роботи без вибору, задля кусника хліба. Плентався меланхолійно у виходжених чоботах та виношеному сиртаку по базарі в Нижньому Новгороді. Сушив собі голову, звідки видістали бодай кільканацять опійок на обід.

Та милосердний Бог мав його в своїй опіції — й ось наш герой, із зараденим животом станув нараз наче вкopianий перед афілом, що холітався на дверях мандрівної менаджерії.

Великими незугарними буквами було там вписано: „Тут потрібний робітник".

— Слава тобі Боже! — прошептав Василь Іванович Керсонів і зітхнув із полекшою — маю надію, що нині мій обід запевнений!

Потім не надумуючись зголосився у присмирника Григорія Миколаевича Семенка, козака, кременної будови, та спитався, яка тут є праця.

Семенко змів кандидата від ніг до полови та скривився.

Замалий і зле збудований, — сказав крім зуби, потрапляючи ковтками в формі нер-

Проба не випала найкраще. З ходженням на чотирьох ногах пішло яко-такто, одначе у вимахувани хвостом, робленню боками Василь Іванович мусів довго вправлятися. До того львина шкіра дійсно була завелика для нього, тому дуже перешкоджувала йому.

Семенко лютився.

— Ось! Вистав не вдасться через тебе!

— Не бійтеся, — успокоював Василь — от уже краще мені йде.

На арену віхали три клітки з львами, великі їх три завважимо в козацьких шапках.

Василь утратив усю відвагу.

— Чи тамті льви правдиві? — пролепетав.

— Певно! Дивне питання.

— Боженьку! — зойкнув наш герой. — Я боюся!

— Чого? Нічого тобі боятися! — засміявся присмирник.

— Ти стоятимеш мені за плечима, а я буду виходити з клітки своєю куті. Будеш рухати хвостом, як я дам знак. Зрозумій, це, що ти освоєний лев.

Коли цирк заповнили видді, вистава почалася. Осліплений лампами Василь Іванович у львиній шкірі ввійшов на чотирьох ногах і маючи хвостом дав впахитися до клітки, що стояла лівобіч головної клітки, а в якій були три льви. Вони дримали,

У третій клітці правобіч сидів на задніх ногах величезний лев.

Присмирник вбіг на арену з великим галасом. Стріляв із револьвера вгору, тріскав із батога та кричав, поки хижі льви в головної клітці не підвели голови.

Льви стали позихати та витягалися лівно. Потім стали на задніх ногах і заревіли. Врдована публіка стала плескати в долоні.

Величезний лев у правій клітці не вставав, та видно було, що він чогось нетерпеливсь. Очі його блестили фоксхорично, раз-ураз вдаряв хвостом об землю.

На даний присмирником знак один із помічників-козаків відчинив дверцята правої клітки й так долучив її з головною кліткою. Наш лев-Василь Іванович одержав приказ перейти туди.

Мороз ройняв нещасного музиканту. Пригадав собі Данила, вкинувши до львиної печери... Та Данил був прорбь, вибраний Господом! Чи Господь схоче зробити друге чудо, щоб врятувати нещасного мандрівного музиканту?

Непритомний зі страху Василь дзвонив зубами та не міг рушитися з місця. Лише хаїст вправлений у рух конвульсійним дрозанням усього тіла, вдаряв до такту по землі.

Даремне присмирник грозив йому нагайкою та плував на гриву. Вкінці колнув чоботом

і впах його до сусідньої клітки при оплесках публіки.

Дверцята лівої клітки замкнули, а псевдо-лев прівів у куті середушої клітки, якнайдалше від товаришів.

— Ці три льви пронохають ошуканство й напевно розшарпають мене на шматки! — думав переляканий.

Ось скрикнули дверцята правої клітки й велитень-лев маестатично ввійшов тяжкою ходою до головної клітки.

Нещасному псевдо-львові волосся під львиною шкірою стануло дубом на годрі.

— Бруте! Бруте! — роздався гримний голос присмирника — на місце!

Хижак глипнув очима на право й на ліво, потім сів напроти музики Василя Івановича, що мало що не збожеволів із жаху.

— Боженьку, змилисердися наді мною! прошептав нещасний музикант.

Брут, велитень-лев із гир Атлясу вляпав очі в музику Василя Івановича.

— Боже, бачу мій кінець! — шептав нещасний, певний, що вибила його остання година.

— А диви! То ти також чоловік? Ти також? — прошептав „лев-велитень", родом із Атлясу.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „СВОБОДА".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„НЕ ТАК ТІІ ВОРОГИ“...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВІДОЗВА ДО ГРОМАДЯН МІСТА ЗАЛО- ЗЕЦЬ І ОКОЛИЦЬ, ПОВІТ ЗБОРІВ, ЗАХ. УКРАЇНА.

ЧИ РІВНІ ЖІНКИ З ЧОЛО- ВІКАМИ?

НОВЕ НАСТАВЛЕННЯ.

Московська „Правда“ подає вістку, що в Файзабаді комуніст Шпірков, начальник місцевої тюрми, убив свою жінку-комсомолку (молоду комуністку).

Газета пише: „Шпіркова скінчила в Сталінграді жіночі курси для підготовки зарядців магазинів споживчих кооператив, куди її вислано як активну комуністку. Чоловік її протинився цьому, щоб жінка їхала на ці курси. Лишень завдяки вмішанню районного комітету партії Шпірковий уталося виїхати на курси. Вона показала себе проворною робітницею й по скінченню курсу дістала нагороду. Вона вернулася до Файзабаду одата в європейське одяння, з культурними звичками, які викликали гнів мужа. Він стрінув її грубою лайкою, вигнав на вулицю й п'ятьма вистрілами з револьвера вбив на місці“.

„Правда“, подаючи цю новину, думає, що вона характеризує відношення деяких комуністів до жінок, головне до їх рівноправності й освіти. Вістки: мовляв, не всі комуністи, „Правда“ застерігається проти узагальнювання вістки: мовляв не всі комуністи так відносяться до своїх жінок.

Можливо, однак вістка може мати іншу загальну характеристику комуністів. Наприклад, звідки взяв Шпірков думку виганяти свою жінку на вулицю та стріляти за нею з револьвера? Чи не мав він звичку начальника тюрми виганяти людей на вулицю та стріляти за ними як за втікачами, як це загально практикується в деспотичних країнах?

НОВИЙ ЖІНОЧИЙ ЖУРНАЛ.

Став виходити в Нью Йорку новий журнал для жінок, „Де Вумен Тудей“. У ньому говориться про такі справи: конвенції великих партій; „балачки з фільм“; співпраця жінки з чоловіками при організуванні сталевих юній; надходяча війна; справа мешкання; рух серед молоді; закони про жіночу рівність; боротьба проти депортації; праця в пральні; справа виробу власної одягу; організація господарства; догляди за шкірою лица.

Український часопис для жінок, „Жіноча Доля“, що виходить у Коломій під редакцією О. Кисілевської, порушує в липневій числі такі справи: дні селянок; безпека комуністичної агітації; радянська конституція; виховання батьків; родинний трикутник; розвій українських жінок поза Україною; творчість і винахідливість; шанування сили при домашній праці; здоров'я їди у літні; пітні напої; і т. д.

Чи не подібні річи зачіпають жінок по обох боках океану?

РОДИННИЙ ТРИКУТНИК.

„Жіноча Доля“ завела в себе рубрику „Читайте й радьте“, в котрій кожда читачка може шукати поради в своїх особистих клопотах. Наприклад, в одному з останніх чисел якась читачка питається, що їй зробити, коли її чоловік залюблюється в її сестру.

Відповідає на це питання наперед Дара Полотнюк. Наводить при тому драму Винниченка на подібну тему. Крім цього в іншому місці редакція ще сама вертається до цієї справи в статті „Шлях до щастя в домі: Та третя — той третій“.

Видно, що це питання не вважають за таке, яке можна розв'язувати самому старими пословицями або життєвими правилами, але за питання, яке треба розв'язувати розумом.

Подавши свою розвязку на згадане питання, редакція пише:

„П. С. Така думка моя, а яка ваша, шан. читачки? Тут мова йде про наше щастя, тож варто це ширше обміркувати“.

Становище зовсім інше від старого. Раз порушається питання щастя, за яке давніше „прости люди“ не говорили. Подруге, редакція, давши свою відповідь, не заявляє її одиноким можливою або найрозумнішою, а навпаки, припускає інші відповіді та запрошує читачок сказати свої думки, немовби запрошує їх сказати іншу думку.

НОВІ ЧАСИ, НОВІ ЗВИЧАЙ.

Під фразою „родинний трикутник“ розуміють родинну ситуацію, в котрій замість двоє осіб протинного полу, є три особи: два чоловіки й одна жінка або дві жінки й один чоловік.

„Що подружжій трикутник трапляється, на жаль, досить часто, то правда“, — каже „Жіноча Доля“, чим вона дає нам думати, що в краю теж дещо змінилося. До того, в одних випадках є він малою пригодою, що скоро минає: в других перемінюється в трагедію, що руйнує родину“.

Отже навіть таке буває по війні.

І про нього отверто говориться. Видно, на те й лихо, щоб з ним битись.

ОСТАННЯ ЦСАРЕВА.

Італійський дипломат Даніеле Варє, за котрого англійські критики кажуть, що він пише краще по англійськи, як багато англійців, написав книжку про останню китайську цсареву Егналло.

Автор оповідає цікаві факти про жадобу влади цієї цсареві. Так вона жаділа її, що не щадила навіть рідного сина, як він їй протинився.

„Жіноча Доля“ каже, що деколи в родинний трикутник фігурує теща або свекруха. Тоді боротьба в родині йде за владу.

„Жіноча Доля“, що дає поради, що робити в родинний трикутник, коли в ньому йде боротьба між двома чоловіками або жінками за любов до одного чоловіка або до одної жінки, помінає чомусь родинний трикутник, коли в ньому йде боротьба з тещою або свекрухою за владу.

Чи ця справа вже розв'язана?

РІВНІ В ЖОРСТОКОСТІ?

Даніеле Варє оповідає в своїй історії останньої китайської цсареві, що найважлишою подією її панування було здушення повстання Тайпану в 1850—65. Віс це повстання, чи революцію, один студент, що уявляв себе молодшим братом Ісуса Христа. Він захопив своїм повстанням величезну частину Китаю. Повстання було поважною загрозою для царства династії Манчу.

Цариці вдалося здушити це повстання тільки по довгий і завзятий боротьбі. Та заки це сталося, населення Китаю впадо з 400 мільонів душ на 267 мільонів. В одній провінції Китаю згинуло 20 мільонів душ.

У порівнянні з цєю горжанською війною в Китаю вся різна світова війна була тільки маленькою сутичкою. В Китаю тоді життя цинилося

I.

Сучасне положення нашої нації передовсім на Східно-Українських Землях, де від довгих років іде організований наступ на все українське, нівечення головним чином внутрішнього змісту нації, її духовного обличчя й волі жити відрубним, самостійним життям, і з другої сторони ділання московського комінтерну в тому ж напрямку й тут на Західні Землях — вимагає від сучасних українських поколінь якнайбільше напруги, снаги й сили для боротьби за здійснення нашої ідеї й мети.

В боротьбі, в обличчі небезпеки перемагали й перемагають завжди тільки ті одиниці й спільноти, що їх внутрішня воля й напруга перемогти сильніша, що своєю внутрішньою поставою, видержливістю й гартом переважають протинника, світогляд яких ясний, безкомпромісовий, які в усіх задумах, починаючи й чинах знають докладно, чого вони хочуть, за що боряться і до якої мети прямують. Людям і людським спільнотам зневіреним, байдужим і бездіяльним краще й не пориватися до боротьби.

Якжеж супроти того представляється наше національне життя, наша організованість і готовість тут — на області, що хоче бути Півноччю України, що ставить собі завдання знайти вихід із сучасного положення цілої української нації і розв'язати всі важні й доконечні проблеми її державного життя?

Докладніше: як в обличчі усіх тих важливих проблем і завдань, що стоять перед українством, загрози, небезпек і наступів звернення проти нього — представляємося сьогодні ми — сучасне українське покоління? З чим, з якими цінностями й засобами ми всі і кожен окрема хочемо здійснювати ті завдання й зустрічати небезпеки?

Відповіді на ці питання вимагає від нас кожна хвилинка, кожна нова подія і там і тут і в світі. Відповіді вимагає життя, що ніколи не стоїть на місці, що завжди й невинно створює нові ситуації, нові факти й нові можливості, супроти яких зараз, негайно треба зайняти якийсь становище, які треба використати для своєї мети, якщо не хочемо, щоб вони минули безповоротно й безслідно.

Не треба боятися, що відповідь на вище згадані питання може бути незадовільна, що вона може бути інколи жорстока своєю правдою, що в багатьох випадках ми не дочекаємося, не почуємо ніякої відповіді. На те нема незрозумілого. Протеж усі, для кого слово Україна не просвятована фраза, для кого слово нація має глибокий і реальний зміст, усі, що дорожать їх майбутнім, мусять знаходити й давати відповідь на певні питання сучасної української доби.

II.

Коли зясувати стан нашої національної організованості — то перше, що кидається в вічі — це розпорощення, розбиття й розтіч наших національних сил. Не згадуючи партій, всяких „об'єднань“, „фронтів“ і „фракцій“, що ними кишить у нашому політичному житті — треба ствердити: кожна наша установа, господарська чи культурно-освітня організація, таке чи інше товариство — це своєрідна „пашковецька республіка“ з власним отаманом, штабом ну й... ідеологією. Малі окремі світи, що намагаються існувати самі про себе і ніколи на ділі

так низько, як нині в Європі. І цінила його низько видно жінка, як їй забаглося бути подібною до чоловіка, як їй забаглося владі.

(на словах так!) не памятають, що вони тільки частина чогось ширшого й загального.

У висліді маємо кільканацять таких чи інших „фронтів“, ідеологій — „просвітну“, „кооперативну“, „рідношкільну“, „пласову“, „маслосоюзну“ і „світлий доводоби“, „світлогляд“. Якогось одного світогляду — галицький „хитрий Панько“ визнати не хоче. Для нього так, як воно тепер, „вигідніше й безпечніше“.

Це ще не було найбільшим лихом, якби не те, що такий стан не дозволяє просто витворитися якомусь одному національному світогляду, одній ясній і виразній загальнонаціональній ідеології, що об'єднувалаб усіх українців, а навіть партійні ріжничі. Світоглядом, що наказував би в момент загрози чи небезпек на такому чи іншому національному фронті забути про все, що ділить і розєдлає, і стати разом і одноставно для спротиву й наступу.

Що більше! Провідні люди отих наших окремих політичних господарських чи культурно-освітніх „світів“ чи пак „пашковецьких республік“, захоплені й засліплені по манячки своєю вузько-гуртковою ідеологією, починають боротися й поборювати в рамках своїх „установ“ чи „організацій“ тих, що думають інакше, що вважають, що дана установа чи організація це тільки відтінки одного загального фронту, що ідеологія може бути тільки одна — українська, що світогляд, який об'єднає й поведе націю до перемоги — це тільки український націоналізм.

Так! Кажемо це ясно й отверто: сьогоднішні „провідні круги“ поцейбічного українського громадянства і сяк чи інакше організованого життя поставили собі завданням боротьбу з націоналізмом. Хто не йде під їх команду, хто не хоче визнавати такого чи іншого партійного проводу, хто мислить загально-національним — той „руїнік“, „анархіст“, того намагаються вони вбгати відразу в якусь нелегальщину, знищити його, не дати йому змоги діяти й розбудувати хочби й організовані життя. Факти? Тому, хто вміє дивитися й бачити, хто знає життя „в центрі“ й на місцях — їх не треба подавати. А ті „провідні круги“, що діють у тому напрямку, теж „знають“, що чинять“.

Таким робом саміж такі українці, своїж такі „добрії люди“ намагаються „нівечити“ націоналізм — те, єдине, що може протиставитись успішно сьогоднішній небезпечі комунізму, яка загрожує вже не такій чи іншій українській організованості, але самому існуванню української нації.

І тому говорити про якусь „готовість“ такого „громадянства“ і його „Півноччю“ до боротьби з комунізмом і його носієм Москвою, ідеологічно й політично ворожою в своїх основах українській нації, її духовості й покликанню, сьогодні справа даремна й безвиглядна. Вирішну боротьбу з загрозою комунізму, а тимсамим з черговим наступом Москви на українство зможуть повести й поведуть тільки ті, що готові й загартовані до такої боротьби. Вони, як буде треба, зуміють пакнути свою волю і провід загальногромадянства.

Во успіх сьогоднішнього і грядучого змагу залежить виключно від того, наскільки молоде сучасне покоління буде пройняте одним активним світоглядом, свідомістю одної ідеї й мети. І ще від того, якими внутрішніми цінностями — силою солі й гарту характеру — зможемо виказатися всі ми і кожен з нас. („Голос Нації“).

Б. Кравців.

ВІНЦЕНТІЙ УЗДРАВІНІС,
головний секретар „Союзу Визволення Вільня“ і редактор „Мусу Більніос“, тепер делегат до Америки.

на Литву і прилучив Вільню до Польщі. Він хотів навіть іти зі своїм військом далі, однак його розгромив знаменитий литовський полководець Жукавскас і загородив йому в той спосіб шлях на Ковно. Та Вільна всетаки на вдалося йому відискати, бо вмішалася туди Ліга Націй, що обіцяла литовцям віддати Вільню мирним шляхом. Однак своєю обіцянкою вона до нині не виконала.

Та литовці не зрезигнували зі своїх прав до Вільня й околиці. Коли невеликий литовський наряд зумів висвободитися зпід панування великого московського медведя, то зможе він також вирвати Польщі неправдо загарбані землі. В тій цілі завязався „Союз визволення Вільня“, який при допомозі належної пропаганди за границею і в краю старається продовжати боротьбу за привернення Литви її столиці Вільня.

Думка заснувати такий Союз зродилася була наперед в умі священика д-ра Фабіана Кемешиса, який поділився цим пляном з проф. Біржичкою. Разом вони почали працювати над зреалізуванням цього пляну. Завдяки їм невстипуї праці, як теж праці багатьох інших знатних людей, цей Союз нині налічує, всюди по цілому світі, біля 5,000 відділів. Найбільше відділів є в Злучених Державах Америки.

Цей Союз має ріжні пропагандивні секції, між якими є теж секція українська. Органом Союзу є двотижневик „Мусу Вільніос“, себто „Наше Вільно“.

Якраз тепер перебуває в Америці секретар того Союзу, як теж редактор названого двотижневика, Винцентій Уздравінис, якого фотографію ось тут подаємо. Він ще молодий чоловік, але дуже енергійний, та є передовим членом багатьох литовських організацій. Завданням його в Америці є переглянути працю ріжних відділів Союзу, як теж зібрати фонди на пропаганду.

Казіс Відікавскас,
Філядельфія, Па.

ЗБІРНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

В 1931 році Західня Україна святкувала 60-ліття народин українського письменника Василя Стефаника і при тій нагоді ювілейний комітет постановив видати всі твори письменника в однім томі. Видання таке появилося в 1933 році, обіймає всі його твори, формату великої вісімки, на черпаному папері з ілюстраціями видатних українських графіків М. Бутовича і В. Касіяна. Ціна книжки \$5. Замовлення враз із грішми слати на адресу:

GEORGE W. STEFANYK,

Alberta College, Edmonton, Alta.

НОВІ КНИЖКИ З КРАЮ

Д-р Шухевич Степан: ГІРКИ ТО СМІХ. Военні оповідання	\$5
Полінич, Б.: КІМНАТА З ОДНИМ ВХОДОМ, сензаційна повість	50
Полінич, Б.: ТОВАРИШІ УСІМХУ, сензаційна повість	40
Мродовеш, Г.Д.: ГАРДАМАКИ, в двох томах	1.00
Гоголь, М.: СТРАШНА ПОМСТА та інші оповідання з передмовою М. Голубця	50
Радич, В.: МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК, в двох томах	1.00
Чайковський, Андрій: ЗА НАЖИВОЮ. Повість з галицького селянського життя	50
Гуришівський, Осип: СИН ЗЕМЛІ, в двох томах	1.00
Торинський, П.: ПІД ПРАПОРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	50
Будзиновський, В.: ГРЕМІТЬ. Історична повість	50
Сямчук, Улас: МАРИЯ, хроніка одного життя	50
Голубець, Микола: ГЕГ ВІДНО СЕЛО. (Нарис)	50
Журба, Г.: ЗОРІ СВІТ ЗАПОВІДАЮТЬ з післясловом М. Голубця	50
Косач, Юрій: СОНЦЕ В ЧИГІРИНІ. Повість про лікарів в Укр.	50
Павло, Свй (Свенціцький): СТЕПОВІ ОПОВІДАННЯ	50
Верн, Жиль: ЗАМОК У КАРПАТАХ	40
Островський, В.: ЗА ГРОШЕМ. Оповідання	50
Голубець, Микола: ЗА УКРАЇНСЬКИЙ ЛЬВІВ. Епізоди боротьби XIII—XVIII. в.	25
ЯКЕ ІХАЛО, ТАКЕ ЗДІБАЛО. Комедія на 2 дії. 9 осіб	20 ц.
ДЕ ГОРІВКА БУВАЄ, ТАМ ДОБРА НЕМАЄ. Народна штука в 3-ох діях. 13 осіб. Режисерські зв'язки	40 ц.
Ц. К. КАПРАЛЬ ЛОПУХ. Комедія на 4 дії. Осіб 15	30 ц.
ДОБУУШ. Історична драма на 5 дії. 10 осіб	35 ц.
ТРИ ГЕРБИ. Комедія на 3 дії. 14 осіб	35 ц.

Замовляйте у книгарні Свободи: „СВОБОДА“

81-88 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

Браття українці! Вже від двох літ Кружок „Рідної Школи“, разом з іншими товариствами в Залізцях, повіт Зборів, старається викупити дім Кооперативного Союзу і зробити там осередок культурного й національного життя цілого нашого району. Тому, що згаданий дім виставлений на публичний продаж, він може легко перейти не тільки в неукраїнські руки, але навіть на ворожі. Цей справи ми не можемо легковажити! Робити цього не можемо ще й з того огляду, що це одинокий дім, який надається під такий національний осередок і де можнаб примістити українську національну школу.

Старшина Кружка „Рідної Школи“ старається на спілку з іншими товариствами не допустити до цього, щоб це діло перейшло в руки ворожих чинників, тим більше, що це добро і власність української кооперативної інституції!

Зарадити цьому можнаб тільки через купно. Однак при наших, відомих вам, політичних і національних обставинах, наша й найліпша воля не зможе цього, бо годі місцевим товариствам стягнутися на \$2,000 готівки.

Звертаємося отже до вас, заокеанські Брати, з гарячим проханням: Не відмовте нам своєї опмочи, займіться збіркою між собою й своїми знайомими! Прийдіть хочби з найменшою поміччю великому культурно-національному ділу! Нема найменшого сумніву, що Ваша поміч принесе велику користь не тільки нашим Залізцям, але й цілій околиці, бо в часі такого положення кожна національна домівка стає дорожочинним скарбом усіх українців! Творячи це діло, ми всіми спільними силами творимо сильні підвалини під нове відродження життя української нації, творимо кращі основи для її соціально-політичного й національного добробуту!

За старшину „Рідної Школи“: Іван Білецький, голова; М. Дзюбинський, секретар.

За старшину Тов. „Сокіл“: Володимир Павлович, голова; Антін Хоміцький, справник.

Повідомляємо, що тут у Нью Йорку вже твориться Комітет громадян Залізців та околиць в цілі допомогти викупна згаданого дому. Про збори, на яких повинні явитися всі громадяни наших околиць, повідомимо в „Свободі“.

Василь Хоміцький,
339 E. 6th ST., NEW YORK, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР. Н. Я. Тов. Вільних Козаків, від. 136, повідомляє своїх членів, що місцеві збори відбудуться в четвер, 13 серпня, точно в годині 8-мй вечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо дуже важні справи до поришення. Довгучі члени звольте вирівнати залеглий довг за розмет, або в протинний раз будуть суспендовані. Члени, котрі ще не доплатили до цертйфіката, просимо цього місяця конче доплатити. — В. Гуришівський, секр.

УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ
— написав —
Іван Бугера
66 сторін.
Ціна 30 центів.
Замовляйте в книгарні „СВОБОДИ“,
81-83 GRAND ST. (BOX 346)
JERSEY CITY, N. J.

Має практику. Господня до нової служниці:
— Ви вмієте обходитися з дітьми?
— Очевидно, прошу пані, я мала своїх троє дітей.
— Деж вони тепер?
— Однo випало з вікна, друге влетіло під трамвай, а третє авто переїхало.

ЖОВТА ПОТУГА

Три великі японці.

Щоби пізнати ближче джерело японської сили, треба приглянутися її походів, що вступив на азійський суходіл, заняв Корею, Манджурію, Джеголь, Монголію, Північний Китай.

На чому ґрунтується тайна японської перемоги? Щоби це зрозуміти, треба пізнати історію найновіших літ Японії, історію, що її творили люди таві, як прем'єр Іто, адмірал Того чи генерал Ногі.

Генерал Ногі був учеником німецької військової школи. Адмірал Того був учнем англійської моринарки. Прем'єр Іто був учеником європейських політичних ідей. А всеж усі три були передусім японцями. Одначе вони вміли по-лучити минувшину Японії з теперішністю світу.

Прем'єр Іто не зважав на гостру критику прихильників старих традицій. Як уладів у себе великий масковий баль на зразок європейських редут — самарай осудили його гостро. Було то ще 19-те століття — Японія не цинила надто високо акторів, або радше цинила їх як акторів. Вищі кола не допускали їх між себе. Людина, яка змінює своє лице та прибирається в чужі костюми, негідний повного пошанівку. А тут нараз із волі п. Іто все вище японське товариство має стати акторами, бо буде надягати маски та костюми! Це сором!

Іто найвищий достойник японського уряду, сам бавився знаменито на таких балах. Одначе багато визначних японців, щоби запротестувати проти аж такого впровадження новини, як це робив прем'єр, демонстраційно прийшло на баль у традиційних народних одягах.

Та прем'єр не зважав на ці дрібні демонстрації. Сам гордо парадував у фрак та циліндрі, а коли був у добром гуморі ходив навіть у циліндрі трохи перекивленому „на баки“. У тісному кружі приятелів відказував дуже на задофанців, які не хочуть із білими йти вперед.

У лютому 1889 відніс велику перемогу — вдалося йому ввести нове, давно заповідане виборче право. Сам іменувався предсідником вищої палати, щоби навчити японців західних парламентарних метод.

Та не все йшло зовсім гладко, часом Іто мусів хаятися попросту диктаторських метод, щоби поступати проти волі реакціонерів. Часом парламент противився прем'єрові. Відмовлявся

нпр. признати кредити на будову нових кораблів. Тоді Іто зміг собі порадити. Ваклоптав у Мікада декрет, силою якого платні всіх вищих службовців впродовж шість літ обтяжено десять процентним податком на цілі будови нових воєнних кораблів. І гроші відразу знайшлися.

Корея — джерело бунтів.

Вкінці парламенту піддався та ухвалив кредити.

Підчас війни з Китаєм японці переконалися зі здивуванням, що їх фльота жалюгідна у порівнянні з воєною фльотою Китаю. А всеж Японія перемогла. Та щойно тепер почалися клопоти прем'єра Іто. Згодився оставити Китаєві з великим трудом здобутий Порт Артур. Щоправда сталося воно з найвищої волі мікада, та всеж у краю закнипло. Іто не міг являтися прилюдно. Біля нього все були поліцаї, бо побоювалися атентату.

Прем'єр Іто іменував свого приятеля Інуї — намісником Кореї. На становища вищих корейських достойників більш опозиційних службовців. Позбувався їх щоправда з Японії, та зате створив у Кореї джерело бунтів. Становище цісарського намісника Інуї стає шораз трудніше, аж вкінці Інуї мусів податися до димісії.

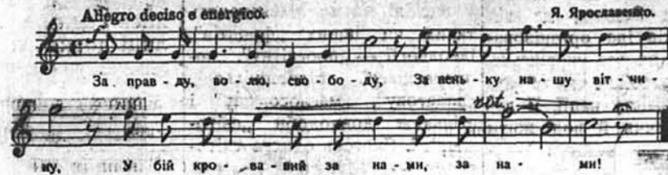
Та і в краю не було так рожево. Армія і фльота потребували грошей. Треба накладати нові податки. Не вдалося. Іто зривається свого становища та остає лише найвірнішим до радником цісаря. Та передусім старається здобути якнайбільший вплив на наслідника престолу.

Іто старається переконати мікада, щоби наслідник престолу виховувався в європейському дусі. Це викликало нову ненависть самураїв, які раді були втопити „доступовця“ Іта в ложиці води.

Та наближався день відплати. Наслідник престолу став нездужати. Ванув, ставав шораз блідший і за кілька місяців японські придворні лікарі сказали цісареві, що наслідник престолу занедужав негалубоючої сухоти. Вже нема ратунку!

Тоді Іто постановив почати роботу. На власну відповідальність вивіз німецького лікаря д-ра Бельца. Цей ствердив, що діагноза японських лікарів була зовсім фальшива. Завдяки опіці білого лікаря наслідник престолу вернувся небаром до здоров'я. Тепер Іто здобув повне довіря цісаря. Та ще важніше здобув

201 НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ, ЗБІРАНИХ В ОДНІЙ ГАРНО ОБПРАВЛЕНІЙ КНИЖЦІ.

Всі ці пісні уложили на фортеп'яні наші славні музиканти: Д. Січинський і С. Людкевич. Кожна пісня має мелодію у верхнім голосі, отже всі 201 пісень можна співати або грати на якимсьбудь інструменті.

Всюди і при кожній нагоді, вдома, в товаристві, в клубі, в школі, на концертах і при всяких виступах грайте й співайте ці зібрані й видруковані у цій книжці пісні.

Ціна лише \$2.00, себто одного цента за одну пісню.

Замовляйте сьогодні у книгарні „Свободи“:

„СВОБОДА“, 81-83 GRAND ST. (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

признання цісаря для західної науки та понятя.

Незабаром після того Іта знову поклікав на становище прем'єра. Та небаром знову прийшло до непорозуміння між парламентом і прем'єром. Йшло також про податки. Іто подався до димісії. Покинув Японію та виїхав до Пекіну. Тут прийхав саме підчас державного перевороту, що його уладила цісарєва-мати. Вона увязнила сина, а сама обняла владу.

Чотири тисячі дармоїдів.

Після перемоги над Росією в 1905 році Іта іменували намісником Кореї. Дуже енергійно взявся опомізувати Корею. Корейський цісар став маріонеткою в руках Іта. Переводив консеквентно свої пляни. Відбирає Кореї права вдержувати дипломатичні взаємини з чужими державами, а сама Японія бере в свої руки дипломатичне заступництво Кореї.

Та корейці не могли переболіти упокорення свого цісаря, що став знаряддям японської політики. Множаться самогубства визначних корейців на знак протесту проти поведінки з цісарем.

Іто за заслуги в Кореї одержав титул князя. Тепер князь Іто забрався очолювати корейську господарку. Корея це була держава, що не мала ні двірського скарбу ні державних кас, ані шкіл, ні законів. Царив повний хаос у правній і економічній ділянці.

Тому Іто забрався із завяттям до праці. Зреформував монетарну систему, приказав будувати шляхи, мости, залізничні. Основував школи.

У реформаторській праці не минув і двора корейського цісаря. Там був іще більший

хаос, ніж у самій державі. В палаті жило чотири тисячі осіб, із яких ні одна не мала точно означених обов'язків. Іто викинув чотири тисячі дармоїдів. Не зважав і на це, що були цісарєві любимці. Вигнав до сто чортів усіх чарівників, заклиначів вужів, штурків.

Та цим не зробив собі прихильності. Одначе того й він не бажав. Він хотів країну упорядкувати — передусім для добра Японії. І так перетягнув струну. Полотною „чистою“ викликав бурю. Вибухло повстання, яке в самій столиці відразу здавили. Зате на провінції розгорілися бої і згинуло 600 японських воєнків.

Атентат у Харбїні.

Вкінці переміг Іто. Та вже небаром почувався перетомленем. Всеж не покидав свого становища. У жовтні 1909 р. виїхав до Харбіну, щоби переговорювати з російським міністром комунікації. На двірці у Харбїні витала його юрба публіки. Князь Іто висів із вагону та підійшов до російського міністра. У хвилині як подавав руку російському міністрові — нараз два корейці перетиснули кризь кордон поліції, підбігли до кн. Іта з револьверами в руці. Впалі стріли з віддалі кількох кроків. Іто згинув на місці...

Та трупи не спляють походу жовтої потуги. Корейці мстиві, а японці вперті та витревали. Ідуть до раз поставленої мети із залізним завяттям.

Прем'єр Іто згинув у Харбїні, місті, яке на небагато літ пізніше бачило триумфальний похід японських військ у Манджурії. Іта можна назвати першим воєнком Японії, що згинув у Харбїні. Занадто скорі хотів реформувати Корею.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.
На Сиротинстві.

Дня 18 липня була забава в гом. І Рудого. Підчас забави Агафія Пльота піддала думку, щоб зібрати жертву на Сиротинстві у Львові. Жійки занялися збіркою, яка принесла \$4.50, і ту квоту вислано через Обеднання на призначену цілю. Жертвували: А. Романський \$1; І. Рудий і Д. Балацький по 50 ц.; І. Пастушак, Катерина Кучмій, Анастасія Грицак, Марія Швець, Анна Януш, Анна Башта і Яшка Іген по 25 ц. Решту дрібними датками. Марія Ходак.

ЙОНГСТАВН, О.

З націоналістичного пікніку на визвольну боротьбу.

В неділю, 19 липня, відбувся у нашій громаді заходом т-ва українських націоналістів „Січ“ загальний пікнік. До участі запрошено цілу українську громаду, яка не завела надій комітетових і явилася на цьому пікніку у великому числі. Погода була гарна. Прибули теж гості з Клівленду.

Велике зацікавлення серед гостей викликав літак клівлендських українських націоналістів „Націоналіст“, що ним вправно і сміло кермував місцевий йонгставський летун Володимир Тихоневич, у товаристві молодого учня авіації, І. Ольхового з Клівленду. Коли літак появився над пікніковою площею, всі присутні привитали його грімкими оплесками. В нинішню добу авіації всім було надзвичайно приємно бачити, що й українські літаки орють повітряні простори і здобувають собі поволі місце серед чужої авіатики.

„Націоналіст“ осів на летничім полі, яких десять минут дороги від пікнікового парку. Присутні за запалого могли переїхатися на цьому літаку. Багато людей скористали з неї нагоди і наші летуни мали того дня багато праці. Ім це теж справляло приємність, що українська публіка захоплюється ними й оцінює їх труди. В них росло бажання, щоб скоро надійшов той час, коли вони літати будуть над золототверхим Києвом, столицєю вільної української держави, якого вони дотепер ще ніколи не бачили, а всеж мають для нього стільки теплого чуття і любови.

Пікнік мав великий моральний, а також матеріальний успіх. Чистого приходу, по заплаченню всіх розходів, лишилося \$50, яку то суму вислано через І. К. ОДВУ на визвольну боротьбу.

Михайло Савчак, предсідник.

ЧЕСТЕР, ПА.

На визвольну боротьбу й інвалідів.

Підчас 20-літнього ювілею У. Н. Помочи, що відбувся заходом відділів ім. Івана Франка з Честер, Па., і Соборної України з Філадельфії, Па., заходом гом. Т. Сороки зібрано \$22.50 та призначено ту жертву на інвалідів і визвольну боротьбу. На ті самі цілі призначено ще \$15 з доходу ювілейного свята, отже разом вислано до Обеднання \$37.50.

Параскевія Рубан, касієрка відділу.

СЕНТ ЛУІС, МО.

З весілля на Рідну Школу.

Минулої суботи відбувся шлюб М. Прес і молодой членки нашой православної громади Олені Логуш, яка все стоїть у першій ряді організаційної праці серед молоді. При весільній забаві піднесено побажання, щоб українці своєю просвітою й національною енергією стали проти винародовляючих ворожих заходів, що змушують нас до чужої церкви й школи. Переведено збірку. Жертвували по \$1: Олена Прес, М. Тельовий, Ф. Павловський, Ю. Раєвський, В. Грамоцький; по 50 ц.: Е. Пюркевич, І. Була, В. Парацак, І. Любчин, Г. Лесів, І. Грамоцький, М. Кульчицький, М. Бартіш і Н. Н.; по 25 ц.: П. Хлопак, М. Круховська, Р. Кокорудз і В. Гресько. Зібрану суму, \$10.50, переслано до Обеднання з призначенням на Рідну Школу.

Гість.

Діагноза.

— Що було причиною смерті твоєї жінки.
— Два мікари.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОТРІБНО ЖЕНЩИНИ. яка вміє вишивати (fagotting). Постійна робота, добра платня. Голостіть що дні до: 185-7

PALISADE EMB.
375 Palisade Ave., Jersey City, N. J.

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання Д. М. С. І стемповані річи. Пишіть по каталог до:

UKRAINIAN BAZAAR.
97 Avenue A, New York, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,
Between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

БОЛІ НІГ

Рани на ногах, опухлі ноги, набряклі жили, болячі ноги, флебітис (запалення жил), напухлі або болячі коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 2 до 6, в понеділки і четверги від 2 до 8.

ГОВОРІМО ПО УКРАЇНСЬКИ.
L. A. BENLA
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.
25 W. 89 St., New York City.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

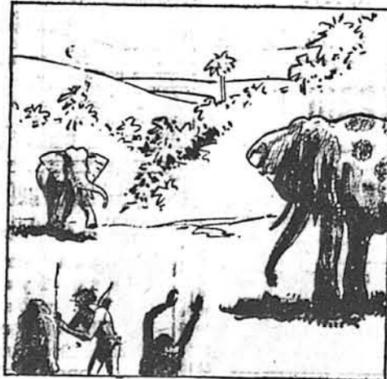

ЗАНИМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.

Tel. Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE
(Cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

Поява ще одного слона, який на думку Тарзана був союзником скаженого Гудага це раз дала понуку королеві Нетрів відтягнути малпи від нерівного бою. Вже один слон був забагато для них, а щож тут говорити про двох. Шкода було зусиль і жертв. Утечею ще міг хтонебудь спастись, одначе у боротьбі цілком певно усі погинуть — думав собі Тарзан.

Одначе поява слона на малпи зробила цілком відмінне вражіння. Вони не роздумували багато, а як побачили нового кольоса, найшла на них ще більша скаженина. У відповідь на заклинання Тарзана провідник малп Мактаг верещав: „Ми вбємо їх, вбємо, вбємо!“ Звертаючись до Тарзана, Мактаг говорив: „Поможь нам убити слонів. Поможь, поможь, поможь!“

Ще раз найшов на Тарзана сумнів, чи повинен він увесь віддатися боротьбі і разом зі своїми хоробрими спільниками умерти, чи може краще потихо висунутись і поспішати з поміччю Дікові і Докові, що знаходились у тяжкій небезпечі. В одному і другому випадку він мусів когось опустити, когось зрадити. Кого?

Ось роздумуючи так, він кинув оком на ново-прибулого слона, який з цілою силою, немов локомотива, поспішав зі сторони нетрів у напрямі побоєвища. Та у цьому новому слоніві Тарзан запримітив щось таке, що полонило його погляд. Цей слон мав щось у собі знайоме, признає Тарзан цілий обернувся в напружену увагу.